

MENUKAART BURGERPARTICIPATIE

Voorgerecht

Burgerparticipatie is een belangrijk onderdeel van integraal probleemgericht werken. Veel basisteams passen al vormen van burgerparticipatie toe en er zijn al talloze voorbeelden beschikbaar.

Deze menukaart is een handreiking om te komen tot burgerparticipatie als onderdeel van het B3W-principe, en laat een greep uit de reeds bestaande praktijkvoorbeelden zien. De menukaart is voor de AOOV-er van de gemeente die het voortouw heeft in het onderdeel van burgerparticipatie binnen het integrale plan van aanpak woninginbraken, in samenwerking met politie en bijvoorbeeld partijen als woningcorporaties.

Hoofdgerecht

De inbreng en communicatie met burgers is maatwerk. Klakkeloos inzetten van een vorm van burgerparticipatie kan leiden tot teleurstellingen, zowel bij professionals als burgers en bovendien kan het zijn doel missen: het aantal woninginbraken laten dalen in een hotspotgebied.

Als je burgerparticipatie of het (willen) laten starten van een burgerinitiatief methodisch aanpakt, vergroot je de kans van slagen van je burgerparticipatie in je hotspot. Bij de integrale analyse hotspot kunnen partijen volgens onderstaand stappenplan de inzet bepalen voor burgerparticipatie in de hotspot.

Stap 1 – Doel bepalen – *wat wil je bereiken?*

Bepaal je doel: wat wil je bereiken met burgers betrekken? Wil je dat burgers zich bewuster zijn van de risico's, wil je meer informatie van burgers, wil je extra toezicht, of wil je dat burgers elkaar beter kennen en meer op elkaar en op elkaars bezittingen letten (is vaak een lange termijn doel)?

De doelbepaling is ook afhankelijk van de haalbaarheid. Maak daarom tijdens de integrale analyse ook een analyse van de bewoners van de hotspot:

- Zijn het kopers/huurders?
- Zijn ze al betrokken, bereidwillig?
- Zijn ze hoog/laag opgeleid?
- Zijn ze druk?
- Zijn het gezinnen, ouderen, jongeren?
- Zijn ze veel thuis?
- Is er een gevoel van urgentie?

Met de antwoorden op deze vragen kan je een hele voorzichtige inschatting maken van de wijze waarop je burgers wil of kan betrekken. Stel geen onmogelijke doelen voor jezelf als je afhankelijk bent van anderen.

Soms is het een idee om je niet op de inwoners te richten, maar op andere 'communities' in de hotspot. De voetbalclub, de winkeliers, de moskee of kerk, de ouders van een kinderopvang. Gemeenten en woningcorporaties hebben vaak al heel veel gegevens beschikbaar over de bevolkingssamenstelling en wie zich beweegt in een wijk. Probeer ook wat kwalitatieve inkleuring te

geven aan de analyse door bijvoorbeeld medewerkers van een sociaal wijkteam te interviewen.

Stap 2 – Vorm – hoe geef je het vorm?

Bepaal op basis van stap 1 de meest wenselijke vorm van burgerparticipatie. Dit kan ook tijdens de analyse. Er zijn grofweg vier vormen:

1. Informeren
2. Consulteren
3. Adviseren
4. Meedoen

Deze vier vormen lopen op naar reikwijdte van invloed: als de burger alleen geïnformeerd wordt hebben burgers geen invloed, bij meedoen gaat de invloed heel ver, en helpen burgers zelf mee. De vorm hangt ook af van je doel. Bij streven naar bewustwording *kan* worden volstaan met informeren. Wil je burgers inzetten als toezichthouders, dan is het logisch dat burgers meebeslissen over de inzet.

Stap 3 – Project – wie, wat en wanneer?

Zie burgerparticipatie als een project en maak een projectplan. Het projectplan kan bijgevoegd worden in het integrale plan van aanpak B3W.

Benoem daarin de betrokken partijen, de planning (afgebakende periode), communicatie en de intensiteit van de activiteiten. Houd rekening met tijd en capaciteit van bijvoorbeeld de wijkagent, gemeente, woningbouwcorporatie en bewoners. Bepaal ook wanneer een project is afgerond en hoe die afronding er in de communicatie met de bewoners uit ziet.

Voorbeeld: projectplan burgerparticipatieproject hotspot XX

Analyse

De XXbuurt bestaat voornamelijk uit sociale huurwoningen van woningcorporatie Boompjebeesje. Het inkomen van de bewoners ligt volgens de wijkanalyse van de gemeente onder het gemiddelde. Veel bewoners zijn overdag thuis, maar hebben weinig contact met elkaar. De gehechtheid aan de buurt is laag. Er zijn veel verhuizingen. De gemiddelde leeftijd ligt tussen de 35-55 jaar. Een aanzienlijk deel van de bevolking spreekt geen Nederlands. De bewoners spreken thuis voornamelijk Turks. De inbraken geschieden met name in de middagen voor het avondeten.

Doel BP hotspot

Politie, gemeente en woningcorporatie willen:

a: dat bewoners zelf maatregelen nemen (goed afsluiten);

b: dat bewoners verdacht gedrag melden.

Op basis van de analyse besluiten de partijen om geen bewonersavond te organiseren, maar portiekgesprekken te voeren in het bijzijn van een Turkse tolk. De portiekgesprekken vinden plaats in oktober voor het avondeten. Tijdens de hot-times.

Actie	Wie	Wanneer	Gehaald
Inhuren en inplan- nen tolk	gemeente	15 septem- ber	X
Goodie beker be- stellen	politie		
Voorbereiden ge- sprekslijst	allen	28 septem- ber	X
Gesprekken hek- kenstraat 6-8			
Etc.			
Nalopen bewoners die niet thuis waren			Vervolg begin november
Wensen bewoners inventariseren	woningcorporatie		
Aanpassen wonin- gen			
Analyse informatie bewoners			
Evalueren			
Terugkoppelen be- woners			

Nagerecht

De laatste stap – Evaluatie – wat leren we voor mogelijk vervolg?

Evalueer ook het participatietraject aan het einde van de B3W-cyclus en kijk naar een mogelijk vervolg. Ook als er geen vervolg komt is het goed te evalueren, zodat de lessen bij een toekomstige hotspot meegenomen kunnen worden.

Checklist voor een evaluatie

- Was de vorm passend bij de lokale situatie?
- Waren de juiste bewoners betrokken?
- Was het project realistisch en haalbaar?
- Zijn verwachtingen goed gecommuniceerd?
- Was het tijdsperspectief goed?
- Wat was het effect van het project (kan ook bijvangst zijn, bijvoorbeeld beter contact bewoners-woningcorporatie)?
- Is het project goed afgesloten?
- Zijn er bewoners die we voor langere tijd kunnen binden en waar vervolcontact mee is?

Handleiding voor opstarten burgerparticipatie binnen B3W

A la carte

In het land wordt al veel burgerparticipatie ingezet bij de aanpak van woninginbraken. A la carte een aantal voorbeelden per niveau van participatie.

Niveau participatie: informeren

BuurTent

Slachtoffers van een woninginbraak en omwonenden worden kort na de inbraak (binnen 48 uur) uitgenodigd voor preventieadvies in hun straat om te voorkomen dat ook omwonenden slachtoffer worden van inbraak. Dat biedt meteen gelegenheid om te spreken over veiligheid en andere buurtaangelegenheden. De bijeenkomst is laagdrempelig en vindt plaats in een tent, de BuurTent. Na een inbraak in een straat wordt de BuurTent opgezet. De BuurTent is letterlijk een tent waar politie, buurtpreventie, de woningbouwvereniging en beveiligingsbedrijven voorlichting en preventietips geven aan buurtbewoners.

Witte voetjes

De wittevoetjesactie wordt in veel hotspot gebieden uitgevoerd. De gemeente/politie laat papieren flyers in de vorm van een schoenafdruk achter bij woningen en in bergingen waar zij openstaande of niet afgesloten ramen of deuren aantreft. Op de flyer staat de waarschuwing: "Deze schoenafdruk had van een inbreker kunnen zijn". Het doel van deze acties is om mensen bewust te maken van het risico op insluiping als ramen en deuren niet goed zijn afgesloten. Uit onderzoek blijkt dat meer bewoners naar een voorlichtingsavond komen die na een wittevoetjesactie is gepland (bron CCV).

Brieven

Brieven worden door gemeente en politie verspreid onder de bewoners van een straat of buurt waar een woninginbraak heeft plaatsgevonden. Het doel van deze brieven is om mensen bewust te maken van inbraakrisico en hen te bewegen preventiemaatregelen te nemen. Juist in gebieden waar is ingebroken is veelal sprake van een verhoogd inbraakrisico. De dader kent immers de wijk en was succesvol. In de brief staat wat de modus operandi (werkwijze) is van de inbreker(s) die in de buurt actief is/zijn. Gemeente en politie geven aan bewoners aan wat zij zelf kunnen doen aan inbraakpreventie, daarnaast doen ze een beroep op bewoners om alert te zijn en verdachte situaties te melden. De

brief bevat veiligheidstips en informatie over het Politiekeurmerk Veilig Wonen. Hierbij wordt verwezen naar websites van de politie, de gemeente en het Politiekeurmerk Veilig Wonen. De brief is meestal geschreven uit naam van de burgemeester om extra 'kracht' aan de brief te geven.

Niveau participatie: consulteren

Portiekgesprekken

In wijken waar bewoners weinig contact met elkaar hebben en waar de sociale cohesie laag is of waar een taalbarrière is om contact te maken, kan de gemeente overwegen om samen met de woningcorporatie en politie portiekgesprekken te voeren (in aanwezigheid van een tolk). Gemeente, woningcorporatie en politie bellen per portiek aan en proberen een gesprek te starten over de beveiliging van de woning en eventueel verdacht gedrag melden. De gesprekken worden ook gebruikt om extra informatie te verzamelen over inbraken, maar ook om te onderzoeken op welke wijze participatie een vervolg kan krijgen.

Gespreksitems voor portiekgesprekken

Algemeen:

- Houdt het fenomeen woninginbraken de bewoners bezig?
- Zijn de bewoners, of bekenden in hun omgeving wel eens geconfronteerd met een woninginbraak?
- Hebben bewoners zelf maatregelen genomen?
- Heeft u contact met uw burens?
- Zou u zelf meer willen doen om woninginbraken te voorkomen, individueel of gezamenlijk met andere burens?

Hot-times:

In uw buurt wordt het meest ingebroken op woensdagmiddag/avond en zondagmiddag/avond.

- Is daar een verklaring voor volgens u, bijvoorbeeld veel mensen weg aan het werk?
- Zijn er buurtbewoners op die tijdstippen thuis?
- Letten jullie op elkaars woningen?

Modus operandi:

- Laat u mensen binnen in het portiek die niet voor u komen?
- Laat u ramen openstaan als u weg bent?

Omgeving:

- Zou u bezwaar hebben tegen meer verlichting op het binnenterrein van de achterkant van uw woning?

Niveau participatie: adviseren en meebeslissen

Buurt Bestuurt

Buurt Bestuurt is een manier van werken waarbij bewoners actief betrokken zijn bij verbetering van de woon- en leefsituatie in hun wijk. Het Buurt Bestuurt-comité, dat bestaat uit bewoners, bepaalt samen met politie en gemeente welke problemen en uitdagingen in hun buurt als eerste moeten worden aangepakt. Het comité komt bij elkaar, inventariseert welke problemen er op het gebied van veiligheid en leefbaarheid zijn en stelt dan drie prioriteiten. Afsproken wordt wie daarmee aan de slag gaat, waarna met de uitvoering wordt begonnen. Dit betekent ook dat de prioriteiten van politie en gemeente voor een deel bepaald worden door de bewoners.

Claim je straat

Mijn Huis. Mijn Buren. Mijn Straat!
claimjestraat.nl

Het activeren van burgers om de barrière voor woninginbraken van het huisniveau naar het straatniveau te tillen is doorontwikkeld in het concept 'Claim Je Straat'. Samen met de politie Noord-Holland zijn nieuwe instrumenten vormgegeven om burgers hierbij te faciliteren. Met behulp van een webomgeving (www.claimjestraat.nl) kunnen bewoners stapsgewijs hun eigen straat 'claimen' en aangeven wat zij belangrijk vinden.

Niveau participatie: meedoen

Meld verdacht gedrag

De overgrote meerderheid van alle aanhoudingen komt door tips van oplettende burgers.

Door middel van bijeenkomsten ('clinics Meld Verdacht Gedrag') informeert de politie burgers en partners (bijv. huismeesters woningcorporatie, groenvoorziening gemeente) over hoe zij verdacht gedrag kunnen herkennen en wat zij dan moeten doen (signalementen en kentekens noteren, direct 112 bellen). Het project wordt ondersteund met een voorlichtingsfilm, animatie en een poster- en flyercampagne. Deze clinics kunnen gegeven worden op zogenaamde natuurlijke momenten, bijvoorbeeld als een nieuwbouwwijk wordt opgeleverd. De nieuwe bewoners kunnen door de gemeente of door de woningcorporatie uitgenodigd worden. Doel is dat na de informatiebijeenkomst bewoners ook meer gaan melden en zo de pakkans vergroten.

Buurt Whatsapp

Een BuurtWhatsApp is een whatsappgroep die zich richt op het signaleren van verdachte situaties in een bepaalde wijk, buurt, dorp of stad. Het is een burgerinitiatief en dient als moderne vorm van buurtwacht. Het doel van een BuurtWhatsApp is het zorgen voor meer ogen en oren voor de politie en andere toezichthouders. Door een BuurtWhatsApp kunnen burgers zelf een groot gebied in de gaten houden.

Met het melden van verdachte situaties in een BuurtWhatsApp, worden buurtbewoners snel gewaarschuwd en kunnen zij de verdachte in de gaten houden. Ondertussen kan de politie worden ingelicht en tot eventuele actie overgaan.

Waaks!

Hondenbezitters lopen vaak buiten en zijn zo de ogen en oren van de buurt. Zij herkennen vaak sneller dan andere bewoners afwijkende omstandigheden. Waaks! heeft tot doel hondenbezitters en oplettende burgers in te zetten om woninginbraak, auto-inbraak en andere vormen van overlast en criminaliteit te signaleren om de pakkans te vergroten en hiermee de veiligheid in de wijk te verbeteren. Aan hondenbezitters, maar ook deelnemers van buurtpreventieprojecten of Burgernet, wordt gevraagd om tijdens het uitlaten of het wandelen de extra 'oren en ogen' van de gemeente en de politie te zijn. Door oplettend te zijn en bij verdachte situaties de politie te bellen kan de politie snel handelen. Dit vergroot de pakkans, waardoor erger voorkomen kan worden. Politie en de deelnemers van Waaks! houden persoonlijk contact. Daarnaast is bij signalering van verdachte zaken snelle actie verzekerd. De politie koppelt terug wat er met de melding is gedaan.

Buurtpreventieprojecten

Buurtpreventieprojecten richten zich op de bewoners (potentiële slachtoffers) van een woonblok of van een buurt. Bewoners zetten zich op vrijwillige basis actief in voor het eigen woongebied zoals ongeregelheden aan bevoegde instanties doorgeven, eventueel aangevuld met kleine opruim- en schoonmaakklusjes uitvoeren. De bewoners hebben tevens een actieve rol in het beheer van de buurt en maken daarover afspraken. Veel bewonersgroepen in deze projecten hebben een verenigingsvorm aangenomen met een bestuur en buurtcoördinatoren. Regelmatig overleggen zij met elkaar (bewoners onderling) en met de gemeente en de politie. De gebieden zijn herkenbaar door de borden 'Attentie Buurtpreventie'. Buurtpreventieprojecten zijn vroege voorlopers van projecten die zijn gericht op het vergroten van zelfred-

zaamheid (empowerment) van bewoners. Buurtpreventieprojecten zijn relatief makkelijk toepasbaar. De grote schaal waarop deze projecten een aantal jaren geleden voorkwamen, laat dat wel zien. De ervaring leert dat projecten makkelijker op te zetten zijn in buurten waar mensen zich redelijk betrokken en verantwoordelijk voelen. Daarnaast gaat het in de praktijk vaak om gebieden met een redelijk homogene bevolkingssamenstelling of gebieden waar een bewonerskern aanwezig is die dezelfde gedrevenheid heeft (bron: CCV).

Burgernet

Burgernet heeft tot doel om burgers te betrekken bij de veiligheid in hun eigen woon- en werkomgeving. Het is een samenwerking tussen burgers, gemeente en politie, waarbij gebruik wordt gemaakt van een telefonisch netwerk van inwoners en medewerkers van bedrijven uit de gemeente. In het geval van net gepleegde misdrijven of andere dringende gebeurtenissen (zoals een vermist kind of een incident in de buurt) krijgen deelnemers het verzoek om uit te kijken naar relevante informatie en die informatie aan de politie door te geven.

